

JÓ PÁSZTOR

KERESZTYÉN CSALÁDI LAP.

SZERKESZTI
KOVÁCS SÁNDOR
THEOL. AKAD. TANÁR.

ÁRA:
EGY ÉVRE 2 KORONA. — FÉLÉVRE
1 KORONA 20 FILLÉR.

Karácsonyi ének.

Dallam: Tündöklő hajnali csillag.

*Eltűnt az éj, vígadjatok,
Az Urnak hálát adjatok
Közelen és távolban.
Kitől világosság ered,
A megváltó megszületett,
Ott fekszik a jászolban.
Szívek — Hívek
Im látjátok,
Kitől rátok
Száll a béke
Hívő lelkek üdvössége.*

*Az angyaloknak sergivel
Ma milljó lélek ünnepel
S ajkán zsolozsma zendül:
Dicsőség égben Istennek,
A földön béke, s embernek
Jó indulat Istentől.
Végre — Vége
A sejtések
Tévedések
Éjjelének,
Bús árnyai eltűnének.*

*Óh mily szelíden mosolyog
A szent gyermek, kit pásztorok
Imádvá üdvözölnek;
Fejét övedzi égi fény,
Az Ur irgalma leng szemén
Megváltásul a földnek.
Szánj meg — Aldj meg
Ég küldötte
Egy szülötte
Az Istennek,
Kit menny és föld ünnepelnek!*

*Mely a bölcseknek feltűnék,
Kelet felől a csillag ég
Vezetve a jövőket.
Megáll a szent hajlék felett,
Hol üdvözítő szeretet
Aldón fogadja őket.
Csillog — Villog
Fénye annak
Az aranynak,
Mit áldoznak,
S tömjén s mirha illatoznak.*

*Kövessük hívek, rajta hát
 A pásztorok s bölcsek nyomát
 Mi is közel, s távolban,
 Ajánljuk neki életünk,
 Ki küldve Istentől nekiünk
 Ott nyugszik a jászolban,
 Jertek — Hívek,
 A mit hozunk
 Mit áldozunk,
 Údv jut érte,
 A hogy Isten megígérte.*

Torkos László.

Karácsony:

«Dicsőség a magasságos mennyekben és Istennek és a földön békesség és az emberek között jóakarát!»

Az égi seregek magasztalásának e szent hangjai visszhangoznak ma újra szíveinkben, karácsonynak édes ünnepén. S a mi ajkainkról is újra felhangzik a magasztalás szava: «Hozsanna a Dávid fiának! Áldott, a ki jött az Úrnak nevében!»

Szíveinkben szent öröm áradoz, lelkeinkben boldogság honol, hisz újra látjuk kegyelmét az Úrnak, újra érezzük, hogy Atyánk van ott fent!

Oh, dicsőség, örök dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek!

Örömmel ünnepe, édes szép Karácsony, békességnek napja mely elhoztad nekünk az Isten kegyelmét, mely reménységünk, valóságát megadtad, légy áldott az áldásért, mit adsz, legyen áldott kit hozol, s aki küldte Őt!

Hol van a szív, melyet meg nem illetve Karácsonynak magasztos ünnepe, hol a hajlék, melybe e napon be ne köszöntene a béke angyala, hol a kebel, melyben ma nem az öröm és boldogság gerjedez, hol a hitetlen, hol a kétkedő, kit meg nem indítana kicsinyek öröme, nagyok áhítata!

Oh valóban «boldog örömnapp derült ránk», a békességnek, a szeretetnek áldott ünnepe!

S midőn érezzük a szent ihletést, mely elfogja szívünket, lelkünket, midőn átérezve az Úr kegyelmének végtelen nagyságát, égre függesztett szemekkel áldjuk a jóságnak örök kútfejét, lehetne-e szívünknek csak egyetlen parányi zuga is, melyben helyet foghatna a gyűlölség, kevélység, irigység, harag, bosszúság most, a szeretetnek e szent ünnepén!!

A Karácsony örömét, boldogságát szeretet adta, szeretet növeli, szeretet tartja meg. Ezért maradjunk a szeretetben, hogy a békesség, hogy a boldogság mindíg velünk maradjon. Hangoztatta szívünk, zengjék ajkaink az angyalkar áldott énekét, igaz örömmel, őszintén, buzgón:

«Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek, és e földön békesség és az emberekben jóakarát! Ámen.

RAFFAY SÁNDOR.

A Dávid városa.

Amint egymásután elmúlnak az évek, sokat felejt az ember; amint egymásután elmúlnak az évszázadok, sokat felejt az emberiség. Hatalmas uralkodók világra szóló emlékeket raktak, hogy az utókor ne felejtse el a nevöket, de az örök időre szóló emlékeket megemésztette a pusztulás.

Azonban elhív az Úr gyermekei közül egyet-egyet. Hivatást ruház reá: az Ő szőlejében való munkálkodást. És amerre járnak, amerre az Isten ígéit hirdetik, szent lesz a hely és nevök halhatatlan.

Mindenek között pedig legnagyobb kegyelmével Dávid városát árasztotta el, a kicsiny Bethlehemet. Itt lobbant fel először a világ világossága, mely két ezer esztendő óta hinté már örökkévaló fényét az emberiségre.

Ünnepi hangulat fog el, ha lelkünk gondolatja a közelgő karácsonyi ünnepek alkalmából e kicsiny város felé száll, s ha hírt veszünk róla, ha olajfaerdőkkel beültetett, rétekkal, szántóföldekkel, fügefa ligetekkel körülvelt tájékaról olvasunk, úgy vagyunk vele, mint régen ismert, régen nem látott vidékről hallanánk.

Ilyen kedves tudósítás Schneller Lajos bethlehemi evangélikus lelkész könyve. Ebben a szép könyvben a szent föld tájai megható

varázslattal nyílnak meg előttünk, de legszebben akkor szól, mikor Dávid városát Bethlehemet írja le.

Elmondja, hogy Bethlehem úgy fekszik a sziklás hegyek koszorújában, mint a rózsa a tövis között, mint valami királyi gyermek s körötte örökdő óriások. Nyájas külsejével szinte int a közeledő vándor felé s az ember úgy érzi, mintha szülőföldjéhez közelednék.

A dombon épült városból csak kelet felé nem zárják el a kilátást a hegyek. Lankás zöldelő lejtő, kopár szürke sziklahasadék egymást változtatja, míg végre a távoli égbolt Judea kietlen sivatagára borúl.

A messzeség kékjében, a Holt tenger partján, Moab hegyei látszanak. Olyan tiszta a levegő, hogy az ember szinte látja a sziklák törését, hasadékait. Mintha a paradicsom varázsos fényű dombjai volnának, olyan pazar színvegyülettel önti el a napsugár.

Maga Bethlehem, még a közelmúltban kopár, kietlen vidék, most újra árnyas, kedves, nyájas tájék. Nemrég csak az omladékok hirdették az elmúlt idők szorgalmát, virágzását, de a kiégett ugarföld minden művelésre alkalmatlannak látszott. De mióta Müller a német misszionárius, Bethlehem lakóit munkára serkentette, újra művelik a földet, újra virágos a tájék.

Megmunkált földsávok, évről-évre terjedő gyűrűkben fogják a várost körül; olajfaerdők, szőlőhegyek, fügefás kertek keletkeznek a város közelében, míg a messzebb eső völgyekben a hullámozó kalászok emlékeztetnek Ruth történetére, ki innen sziklás hazája hegyeit, Moab bérceit, mindennap láthatta.

A tavasz ezer virággal lepi el Bethlehem tájékát, még a távoli sivatag is zöldes fényben ragyog. Ez a természet évezredek óta ugyanaz. Erre való jártában gyönyörködött a virágokban Dávid, a fiatal pásztor. És ez a változatlan természet jobban vissza visz a múltba, jobban megismerteti azt, mint Bethlehemnek minden temploma.

A város keleti külsejével ragyog a napfényben. Ilyen lehetett az régen is. Persze akkor még nem nyúltak a várak fölé a keresztyén- és török templomok tornyai. De régi nevét, keresztyény jellegét megőrizte. Hét ezer lakosa között csak néhány száz a mohamedán.

Bethlehem legnagyobb nevezetessége az Úr születésének temploma. Nagy, régies épülettömeg ez, körülötte klastromok és egyéb épületek, melyeknek kövét megfeketítette az idő, de közülök két új templom tornya emelkedik ki, a római és a görög katolikusoké. Középen áll a kupolás ódon templom, a kerek föld legrégebb keresztyén szentegyháza: az Úr születésének temploma. Keresztyének és mohamedánok a világ egyik legszentebb helyét tisztelik itt.

Bethlehemben az év legnevezetesebb szakasza a Karácsony. Nagy zarándok sereg özönlik mindenünnen. De aki a születés éjszakáján igazi

áhitatot keres, nem találja meg a túlsúfolt templomok fényes ceremóniáiban, hanem künn a néma, csillagos éjszakában. A templomokból kiragyog a gyertyák fénye s az ablakok, mindmegannyi földi csillagok, úgy sugárzanak, de a hegyek, melyek egykor a mennyei seregek énekét hallgatták, most síri csendben fekszenek. Itt van a tájék, melyen egykor az Úr fényessége áradt a pásztorokra. Ott a távolban, a holdsúgáros Moab hegységéből kiemelkedik a Nebo, homályos körvonalaival Mózesre emlékeztet, ki onnan tekintett le az ígért földjére. Ha sejtette volna, hogy ki születik majd azon a magaslaton, mely oda ragyogott hozzá az esti fényugárnál.

A csendes éjszaka tanítva szól ahhoz, aki meg érti szavát.

Mikor a zarándokok raja végre eltávozik, Bethlehem visszanyeri régi egyszerűségét. A város lakossága tisztán a mezei munkának él ilyenkor és ez az életmód most is olyan, amilyen évezredekkel ezelőtt. Különösen júliusban és augusztusban, a füge érés idején

Az emberek ilyenkor elhagyják városi lakásukat és kivonulnak a kertekbe, szőlőhegyekbe. És még októberben is, amikor mi meleg szobába húzódunk, Bethlehem vidékén nyári tanyáján van a nép: gömbölyű torony alakú épületében, sátrakba, vagy csupán a fügefák árnyékában. Szedik a gyümölcsöt, esznek belőle. Egyesek az egyik csoportot, a másik után látogatják, más a fán ül, s a vidék szépségében gyönyörködik, vagy gondolataiba mélyed.

Ilyenkor nem bántja őket a nyereség vágya, egyszerű boldog emberekké lesznek. Ilyen lehetett itt az élet két ezer év előtt is.

HAMVAS JÓZSEF.

A Szent-Lélek és a vagyon.*)

Felolvasta a szerző Felső-Szeliben.

Kedves Atyámfiai!

E szép gyülekezet, melynek körébe régtől vágytunk vala, rég le-tűnt időknél édes emlékét eleveníti meg lelki szemeim előtt.

Majdnem kétezer esztendővel ezelőtt, hogy a Pünkösdi napja el-jött volna, az apostolok akkor is együtt valának, mindnyájan egy-akarattal.

És — csodák csodája! — megtelének Szent-Lélekkel és kez-dének szólni más — igen — egészen más nyelveken, mint annakelőtte.

Beszéltek ama Lélek nyelvén, melylyel szívök megteljesedett volt.

*) E szép felolvasást a most sajtó alatt levő *Pünkösdi Emlék* című fü-zetből vesszük át, a mit a felső-szeli-i ev. gyülekezet bocsát közre. Szerk.

Beszéltek oly nyelven, a minő addig ajkukról el nem hangzék. Mert a hol új szív, új ott a nyelv, új ott a beszéd is. Hiszen a száj mindig a szív teljességéből szól.

Bizony csodálatos dolog.

A mely ajk egykor káromlásba tört ki, az most imádkozott; a mely zúgólódott, az most hálát adott; mely hitet tagadott, az most hitet vallott, a mely perlekedett, az most békességet és szeretetet hirdetett, terjesztett.

S tudjuk azt is, hogy mindez ajkak között legszebben, és legékebben és leghathatósabban szól vala Péter apostolnak ajka.

Hiszen az ő lelkes beszédére mindjárt Pünkösöd napján mintegy háromezer lélekkel szaporodott meg Jézus Krisztus híveinek száma.

És ezekből mindjárt meg is alakult volt a legelső kesztyén gyülekezet ott a zsidók szent városában Jeruzsálemben.

S milyen gyülekezet volt az!

Bejárhatjátok széles e világot s párjára nem letek.

Kőből épített tornyos temploma nem vala, egyszerű magánház fogadta be őket; de templom, a Szent-Lélek élő temploma volt minden egyes tagja.

Együtt és külön világosság a nagy sötétségben, reménység a kétségbeesetten, élet a halálban.

Olyan, mint a sívó homoktenger közepette a zöldelő virány, kormsötét éjszakában az egyetlen fénylő csillagocska.

És mi tette azzá?

Az a Lélek, mely az égből, mint sebesen zúgó szélnek zendülése szállott volt le rájuk, hogy megtöltse új életnek erejével bűn megsorsvasztotta szíveiket: az Istennek lelke, a Szent-Lélek.

E Lélek volt az, a mely az állatból embert formált, a mely a földnek gyermekét az ég gyermekévé tette s Isten országa polgárává felavatta, újjászülte.

E lélek s semmi más.

Mert — jegyezzétek meg jól kedves atyámfiai — Isten lelke nélkül sok mindent tehetünk: ehetünk, ihatunk, alhatunk, még gondolkozhatunk is, de természeti — vagy mondjuk így — ó-emberből, szellemi az az új emberekké, Isten igazi képe mására soha sem lehetünk.

Különös egy dolog, de biz az úgy van: nekünk tulajdonkép kétszer kell születnünk. Egyszer e világ s egyszer a más világ számára.

Ki csak e világ számára született, bizony bizony nem örökli a menyek országát.

S látjátok ép ez a más világ számára való újjászületés, ez az, a mi a pünkösdi Lélek segedelme nélkül végbe nem mehet.

Erre az igazságra a természet maga is megoktat minket. • A növény-

mag halott addig, míg a föld termékenyítő s a nap érlelő ereje életre nem kelti. A madártojásból az anyamadár tollának melege nélkül fiókmadár nem lesz. Aztán sok nyári rovar egyenesen kétszer születik; először a rovaranyából, azután a napnak sugarából. A hernyóból meg épen pillangó, tehát egy egészen más lény lesz.»

Íme! így van ez az emberrel is.

A természetből csak erre a világra születünk, ám Isten Lelkétől a más világra, az örök életre is.

Az első Pünkösöd — a Szent-Lélektől való újjászületésnek kezdete, az új emberiség életrekelésének nagy napja volt.

S ugyan miben nyilatkozott meg amaz újjászületés, az új emberiség élete?

A Keresztyén hívek gyülekezeti közösségében — isteni szept életében.

Azt olvassuk az első keresztyénekről: «És foglalatosak valának az apostolok tudományában, marháknak egymással való közlésekben, a kenyérnek megszegésében és a könyörgésekben.»

Íme ama Szent oszlopok, melyen az új emberiség élete nyugoszik: apostoli tan vagyis az Ige, vagyon közlés vagyis a jótékonyság, kenyérszegés, vagyis a szentségek és az imádság.

Hosszas dolog volna az, ha én e néhány perc alatt mindezekről beszélnék ti néktek.

Nem is teszem. Már csak azért sem, mert igaz a mondás, hogy a ki sokat markol keveset szorít.

Csak egy dologra óhajtanám ez alkalommal figyelmeteket felhívni, egy igen érdekes és fontos dologra és ez *a vagyon szerepe és jelentősége az igazi keresztyénségben*.

Erre pedig az a körülmény indít engemet, hogy az Irás bizonyossága szerint a Szent-Lélekkal teljes első keresztyén gyülekezet tagjai a maguk igazi keresztyénségét — mint olvastuk — többek között marháknak, az az vagyonuknak közlésében mutatták ki.

Igen, meg van írva hogy: «nekik mindenük köz vala», hogy «jószágukat, marháikat eladják vala és osztják vala mindeneknek, mint a szükség mutatja vala.»

De hisz akkor már a legelső keresztyének socialisták és kommunisták voltak.

Hát igen. S helyesen érte a dolgot Atyámfia! nekünk keresztyéneknek mai is socialistáknak és kommunistáknak kell lennünk, mert ezt maga szent hitünk parancsolja.

Hanem a keresztyén socialismus és kommunismus egészen más valami ám, mint a mit socialismus és kommunismus alatt közönségesen értenek.

A keresztyén socialista így szól: «ami az enyém, az a tied is»; a nem keresztyén socialista pedig így beszél: «a mi a tied, az az enyém is.»

Az első keresztyének azt mondták: Testvér! adok abból, a mit Isten adott — fogadd el jó szívvel.

A mai socialistáknál ellenben ez a mondás: «Hé atyafi, ide mind a mid van! Vagy -- s talán ez még őszintébb beszéd volna: — Pénzed, vagy életed!»

Igen, az első keresztyének azt osztották meg egymással, a mijök volt: becsületes keresményüket, tulajdon vagyonukat; a mai socialisták osztozkodni akarnak a másén!

S itt a nagy baj.

És látjátok ez a nagy baj onnét vagyon, hogy ma azok is, a kiknek van, meg azok is a kiknek nincs, egészen más úton járnak, nem a melyet a Jézus Krisztus, meg az apostolok és első keresztyéneknek dicső példája kijelölt.

Ott a nagy baj, hogy mi már nem vagyunk elég jó keresztyének. Mert ha azok volnánk, akkor — vigyázatok, nagy dolgot mondok most — a vagyon dolgában is meg volna az *egyenlőség* köztünk — mindenek teljes meglegedésére és közboldogságára.

Hogyan! Hogyan? Hát ez lehetséges dolog volna?

Igen Atyámfiai! lehetséges. Nem kell hozzá más, csak egy kis keresztyénség.

Majd mindjárt kimagyarázom magamat.

Egy dologban gondolom mindnyájan megegyezünk és ez az örök igaz mondás: A ki nem dolgozik, ne is egyék:

Mert lehetetlen, hogy az az Isten, a ki hat napon át munkálkodott s a ki — mint az Üdvözítő mondja — ma is munkálkodik, a naplopók és ingyenélők számára teremtette volna ezt a szép világot.

Tiszta dolog tehát, hogy ott, a hol a Szent-Lélek szavára hallgatnak az emberek — a vagyonközlés, vagy mondjuk a nagy apostollal Pállal így: az alamiznászkodás másoknak restségre, dologtalanságra, naplopásra való alkalmatosság gyanánt nem szolgálhat.

Az első keresztyéneknél se arra szolgált.

Náluk a vagyonközösség megteremtése a hitközösség s testvériség természetes kifolyása volt. Ők így okoskodtak: Isten a mi mennyei Atyánk, az ő, szíveinkbe kiöntött Szent-Lelke és szeretete által, minket egy szent családdá avatott; legyünk is hát valóban egy család: testvéri szeretetből, közöljük egymással minden javunkat.

Hát ez igen szép dolog volt, de a következők mutatta meg, hogy nem üdvösséges.

Azok a jó keresztyének megfeledeztek arról, hogy a vagyonköz-

lést, vagyis alamizsnálkodást, a testvéri szeretet követeli ugyan, de csak ott, ahol annak *szüksége* beállott. Ellenben ott, a hol arra semmi szükség, kész veszedelem az.

Hiszen ott a példa, épen az első keresztyén gyülekezet szomorú példája. Mindent megosztottak, s a megosztás sokaknál ép a restség alkalmá lett. Napról-napra szaporodott az ingyenélők száma s végre elfogyott minden s az egész gyülekezet koldúsbotra jutott.

De ez is bölcsen történt így.

Ez a szomorú eset szolgált a nagy apostolnak Pálnak alkalmul arra, hogy tettel mutassa meg a Szent Lélek által igazgatott gyülekezetekben a vagyonnak szerepét és jelentőségét az igazi keresztyénségben.

Felszólította az általa alapított összes keresztyén gyülekezeteket, hogy adakozzanak a jeruzsálemi szegény keresztyének számára.

Tehát ő már nem vagyonmegosztásról, hanem adakozásról beszél. S miért? Mert amint nem akarja, hogy az alamizsnálkodás mások restségének, ép úgy nem akarja, hogy ugyanaz az ő hívei elszegényedésének, inségének alkalmává legyen.

Igen ő csak egyet akar, azt, hogy egyiknek bősége a másik fogyasztását felsegélje.

Sőt még ezt sem egyoldalúan.

Ma nekem, holnap neked. Sorsunk Isten kezében van.

Inség, nyomorúság kopogtathat a te, vagy a gyermekeid ajtaján is. Hát akkor majd — ez az igazi keresztyén közösség és egyenlőség! — akkor majd a mások bősége is felsegíti a ti fogyasztásokat.

De hiszen így a mi jótékonykodásunk valójában nem egyéb, mint önző számítás — spekuláció!?

Szó sincs róla.

Az igazi keresztyén a maga javát, hasznát a közjó és közhaszontól sohasem választja el.

A mit tesz, azt első sorban azért teszi, mert Isten Igéje mondja. Épen azért az alamizsnálkodást sem fogja fel tisztán emberi oldala szerint.

Ellenkezőleg. Azt a mit ad a maga bőségéből, mondjuk feleslegéből, ép mert bőség és felesleg az, — azért adja oda, mert nem tekinti azt a magáénak. Igen — hisz fentebb mondtuk — az ő jelszava: a mi az enyém az a tied is!

Sőt többet mondok: se az enyém, se a tied, hanem az Istené! Úgy úgy Atyám fia! a mint te magad, úgy az is a mid van, tulajdonkép mind az Istené!

Épen azért, hogyha igaz keresztyén vagy, akkor Isten nemcsak magad, hanem vagyoned felett is uralkodik, akkor te vagyonoddal is Isten az ő szent ügyét szolgálod.

Igen, — neked nemcsak magadnak, szívednek, fejednek, hanem a pénzes zsacsakódnak is meg kell térnie. S ha még az utóbbi nem tért meg, biztos lehetsz, hogy te magad sem tértél meg. Mert: a hol a szíved, ott, a te kincsed is, — az aztán már mindegy templom-e az a hely vagy pedig a korcsma. A hova te mégy, a mit te szeretsz, oda s arra megy pénzed is.

Egy dolog azonban bizonyos, hogy mi mindenre szívesen költünk és áldozunk, csak annak nem akarjuk megadni, a mivel tartozunk, a kitől mindeneket vettünk, a kinek mindeneket köszönhetünk, az Istennek.

Pedig megmondotta az angyal a cezareai Kornélius századosnak, kitől írva vagyon, hogy jámbor és istenfélő ember volt az ő egész háznépével egyik és sok alamizsnát osztogatott volt, hogy: »Kornélius!« A te könyörgésed és alamizsnád felment Isten elébe emlékezetnek okáért! Miből nyilván következik, hogy az igazi keresztyénségnek ép az adakozás egyik legkiválóbb ismertető jegye.

De természetesen adomány és adomány közt ég és föld különbség. Adománynak mondják, pedig bizony Isten előtt nem az, ha alamizsnát dobunk a nyomorult koldúsnak csakhogy lerázzuk nyakunkról.

Adománynak mondják, pedig Isten előtt bizony nem az, ha adunk csakhogy ne tartson senki fösvénynek, ha adunk csakhogy másokon túl tegyünk, — atyánk fiát lefőzzük vagy megboszantjuk; ha adunk, mert hát a tisztesség — úgy hozza magával, ha adunk mert hát muszáj.

Nó hát az ily alamizsna nem megy fel Isten elé emlékezetnek okáért.

Alamizsna csak az, a mi vidám, háladatos és könyörtületes szívből származik.

Alamizsna az, a mit tulajdonkép nem embernek, hanem magának az Istennek adunk.

Az Isten sokat adott — ide adta értünk bűnösökért még egyszülött Fiát is áldozatul, már mi mit adhatnánk neki, hogy megfizessünk azzal? Nyomorult pénzt — szent igére, templomra, iskolára és a szegényeknek?

Óh nem! atyámfiái. Az Istennek nem kell a mi pénzünk csak úgy magában, — vidám, háladatos és környületes szívvel add, akkor meg fog emlékezni róla. Másként soha.

Nem az adás a fő, sem nem az adomány, hanem a szív, a melyből származik.

A hol igaz keresztyén szívek vannak, — ott nagyon igazi az áldás. De én Uram Istenem! ritka dolog ma már egyik is, másik is.

Templomainkban — perselyt tesznek ki. Legtöbben észre se veszik, a kik meg észre veszik, hát — hiszen Isten ügyéről vagyon szó — nagy kelletlen dobják be még azt a krajeárt is. Mi több, akad aki fületlen gombbal vagy pitykével fizeti ki azt az Urat, kitől száll alá minden jó adomány és tökéletes ajándék.

Sőt akad olyan is, a ki krajcárt adva még a szegény özvegyasszony példájára mer hivatkozni. Hiszen — ő is csak fillért adott s mégis kedves volt az Úrnak! Igen atyámfia, de a szegény özvegy asszony fillére a te kezedből — Istennek nem dicsőségét, hanem meggyalázását hirdeti.

Bizony nem ok nélkül tesszük ki azt a perselyt.

Istentisztelet az ima, istentisztelet az alamizna is. Sőt az alamizna maga a megtestesült ima: háladatos szívnek élő és beszédes áldozata.

De szinte hallom az ellenvetést: hát hiszen jó szívvel áldoznánk mi az Úr oltárára, szegények felsegállítására, de mikor nem bírjuk, nem győzzük, annyi más teher nyom.

Állam és község agyonnyomorítanak minket a sokféle adóval.

A sok muszáj mellett bizony nem jut garas — a szeretet adományra.

Nó hát kedves atyámfiai, a ki ígyen beszél, — biz az ne is adjon egy fillér szeretet adományt se, mert az Isten csakis a jókedvű adakozókat szereti.

Itt nincs muszáj. Sőt ami nem muszájból jön, csakis az a kedves.

Az igazi keresztyén megfordítva okoskodik, — ilyen formán: mennyit muszáj adnom a földi országnak, miért ne áldoznék tehát amire nem muszáj, önként és örömmel a mennyei ország, az én lelkem örök üdvössége országának oltárára is.

Nem telik talán? Atyámfiai! ezt a szót én mindig azok szájából hallottam, akiknek nagyon is telt volna.

De hát a nem akarásnak mindég nyögés a vége.

Telik bizony telik, — ha zsákkal nem, hát marokkal. A szegény Lázárok — s hány ily szegény Lázár gyülekezetünk, templomunk és iskolánk van — az asztalról lehulló morzsalékokkal is beérik.

Lám az egyszeri ember is mindég azt mondta, mikor templom, iskola és szegények felsegállítására kéregettek tőle, nincs, — magam is alig élek meg s ime édes leánya halálos ágyánál tanulta meg, hogy van.

Nem ismeritek ezt a történetet. Nó hát majd elmondom.

Úgy volt a hogy már haldoklott a leány. De egyszer csak megszólal és azt kérdi apjától: Édes jó apám! mit költesz te én rám egy esztendő afatt! Az apa igen különösnek találta e kérdést, hogy másfelé fordítsa leánya figyelmét imígy felelt neki: Sohse törd ezen a fejed édes lányom, — a mit reád költök, azt szívesen költöm el. De a leány nem nyugodott, addig addig faggatta az apját, míg az kiszámította, hogy hát körülbelől mennyit is költhet rá.

Ekkor a leányka szeliden atyjára tekintve azt mondta neki: Édes jó apám, én érzem hogy meghalok s ha meghaltam többé én rám már nem költesz. Arra kérlek tehát: fordítsd évről-évre azt az összeget, a

mibe én kerültem neked egy szegény kis árva gyermekre, hogy felnevelkedhessék és majd egykor ő is a menyországba jusson.»

Az apát e kérés igen meglepte, — gondolkozott egy kevéssé, de aztán megígérte leányának, hogy teljesíteni fogja. És teljesítette is — és nem lett szegényebb, de igenis szívében oly isteni örömet érzett, a minőről fogalma sem volt. És innentúl — gyönyörűség volt az neki, ha az Úr oltárán áldozhatott e világi javainak a fölöslegéből.

Igen — a fölöslegéből. Mert az Úr csak abból kíván.

De vajh ki az, kinek feleslege nincsen?

Bizony lesz fölösleg itt is, ott is, csak — lemondani tudjunk a sok hiú és haszontalan világi örömről, élvezetről és szórakozásról.

Földi ember kevéssel beéri.

Vágyait, ha kevesebbre méri.

Csak osszuk be jól a dolgot s jut is, marad is még a szűkes jövedelemből is.

S én meg vagyok győződve arról, hogy ha mindnyájan csak az asztalról lehulló morzsák árát dobnók is a szentegyház perselyébe, Isten országának ügye minden tekintetben jól állana köztünk.

S legjobban állana a saját ügyünk. Mert csodálatos dolog az a keresztyénség. Sokat kíván tőlünk, de mindent ad. S megadja ami legfőbb: az elégedett, boldog szívet s — az üdvösség reménységét.

Sőt — az igaz keresztyén élet még a világi gazdagságnak is legbiztosabb forrása. Mert az istenfélő jámbor Keresztyén ember — minden másnál munkásabb és takarékosabb. S mi a vagyonosodás alapja, ha nem a munka és takarékoság.

És tőlünk függ, — az áldás pedig Istentől.

S kit áld meg az Isten, ha nem azt a népet, mely hozzá és az ő parancsolataihoz mindvégig hű marad?

Adja Isten, hogy ti jó lelkipásztorok vezetése alatt — miként eddig, ezután is hívek maradjatok.

Dicső atyáitoknak példája, kik részben viharban, a nagy üldözések közepette is mindvégig megállták és ezt a kis egyházat, lelki üdvösségetek édesen dajkáló anyját soha el nem hagyták s inkább a halálnak, de néma bálványának soha fejet nem hajtottak, mondom dicső atyáitoknak példája lebegjen szemeitek előtt.

S akkor — miként az apostolokra, — valahányszor ígyen együtt leszték reátok is mindenkor kiveti az Isten a maga Szent-Lelkét s ez a Lélek az igazság, a szeretet, az erő és kegyelem lelke megtanít arra is, hogy miként használjátok fel még e világi javaitokat, vagyonotokat is Istennek dicsőségére, egyházatoknak javára s magatok üdvösségére.

Vajha amiket elmondtam az is az ő tanítása volt volna!

Vajha a pünkösdi lélekkel térnétek meg most és mindnyájan sze-

rény hajlékainkba és éreznők állandóan, hogy mi evangéliomi keresztyének, Istennek megváltottai és szabad gyermekei, még a vérnél is erősebb kötelékkel egybefűzött testvérek vagyunk, mert minket a világot meggyőző hit, szeretet és remény tartanak össze.

Jövel hát Szent-Lélek Isten.

S töltsd be szíveinket — Kérünk! Ámen.

DR. MASZNYIK ÉNDRE

Vakond, bagoly és ökör.

(Francia mese.)

Egy szép nyári alkonyatban,
Erdő szélén patakpartban
Turkálgatván a porondot,
Kikukkantott a vakondok.

Szeme volna, széjjel nézne.
Lát egy bornyút legelészve.
Emitt egy fűzfa töviben
Pörge szarvú ökör pihen;
Fa odvában bagoly s itt a
Szár az ágon kis pacsírta.

«Atyafiak jó barátok,
Szerencse, hogy együtt látlak;
Jertek ide, döntsük el
Van-e nap, mint hitték régen —
Van-e igazán az égen,
Vagy csak álom és elmélet,
Régi mese vessük el?»

«Ki mondom, mi engem illet,
Én soha sem láttam ilyet,
És mivel én soh'se láttam
Tagadom is bizton — bátran.»

«Szomszéd uram más ám itt a
Hiba» — mond a kis pacsírta,
«Föld alatt is lakik kelmed,
Látása is kurta kendnek.
Hát, amit kend most már nem lát,
Nem is létezhetnék?» — «Nem hát!»

«Óh a tüskére való!
— Közbe víjjog a bagó —
«Még hogy nincsen nap az égen!
Hát az a szép ezüst tál,
Mely egészben, hol meg félben —
Hol telő, — hol fogyó félben
Égen tündököelve jár!
Néha csak a két kis szarva — —»

«Úgy, úgy» — bögi a kis marha —
«Hogyne volna nap az égen?
A két szarva olyan épen
Mint az enyém, mely kicsiny még,
De nőjön csak egy kicsinyig
Kész ökör leszek vele.»

Hogy a bornyú így bele
Mer szólni a disputába —
— (Szarva hegye alig látszik,
Már is egész ökröt játszik) —
Nem fér az ökör agyába.
«Befogd a szád, rúgott bornyú»
— Haraggal rá ekként mordúl —
«Már nekem az ilyes féle
Dologról csak tudni kéne.
Szénám javát elkérődztem,
Sok jó fűvet legelésztem;
Első gazdám új kapuja,
Bornyújárás, rideg gulya —
Ugarszántás, keverő

Itató és delelő — —
 Istállóban, legelőben
 — Volt részem a lágylőben —
 Vásáron is jártam kétszer;
 Megfordultam tolvajkézen,
 Szabadságban is volt részem;
 Voltam buckában lekötve, —
 Bitangságban magam ökre, —
 Komizároskéz alatt — —
 Ennyi iskolába jártam,
 Mindenütt hallottam, láttam,
 Bő hát a tapasztalat
 E két tisztes szarv alatt:
 Korán reggel jókor kelve,
 Késő este elpihenve
 Mindeneket megvizsgáltam,
 De szarvamra mondhatom,
 Hogy a napot soh'se láttam,
 Pedig látnom kellett volna,
 Ha a nap valóban volna.

«De tán nem néztél az égere?»
 Kérdé a pacsírta végre.
 «De hát minek néztem volna?
 Nincs ott fű, sem árpaszalma.»

«Úgy bizony nem is csudálom;
 — Visszazeng a kis madár —
 Nekem minden reggel innep,
 És mihelyt a napsugár
 Végig röppen a határon,
 Lenn a lombok, fenn a szellők,
 Lenn a dombok, fenn a felhők,
 Mind tanúi énekimnek,
 Énekelve, emelkedve
 Könnyű szárnyon fenn lebegve
 Fördöm a nap fényiben.
 Sugarában megfürödve;
 Halkan szállok majd a földre
 Ide lenn —

Szemlélem a földi férget,
 — Jó vakondok, a te étked —;
 Szemlélem a gyöngye pázsit
 Friss hajtásit. —
 Bornyú koma, ökör bácsi!
 Jó vakondok
 Egyet mondok:
 Földi férget, vakond étket,
 Gyenge pázsit friss hajtásit,
 Bornyú koma nevelőjét,
 Ökör bátya legelőjét,
 Világával, melegével,
 Sugarával, erejével
 Mind a nap táplálja, mind.
 De nem bagoly néni napja,
 Mely fényit a naptól kapja,
 Mely a mint a nap sugára
 Rávilágít oldalára,
 Megnő s elfogy a szerint.

Óh a nap, mely szépen
 Tündöklök az égen,
 Féreg érzi melegét,
 Fűszál érzi erejét . . .
 De vakond szemesség, de bagoly
 [bölcsesség
 Meg nem látja soha,
 De ökör eszével, de bornyú fejével
 Fel nem fogja soha.»

* * *

Tudatlanság lelki vakja,
 Nem lát téged lelkek napja!
 Sok van, kinek a babona
 Elméjére homályt vona,
 Sok van, kinek földhöz ragadt
 Értelme téged megtagad.

Csak a tiszta szívűeknek
 Mutatod te magadat meg.

A palatinus ebédje.

Igaz történet.

Nagyon régi a történet, de azért igaz. A képzelet és mesemondó kedv nem toldotta meg semmivel. A hol megtörtént, a kastély ma is áll, e terem is meg van azon mód, a hogy a »nagy urak« hagyták. Csak épen az emberek pusztultak ki belőle. Emléköket nem őrzi más, mint az épület maga s néhány hosszúra kunkorodott bajúszú alak a folyosókon, a kiket egy udvari piktor bizonyosan unalmában mázolt oda a falakra. Azt meg kell adni, hogy hetedhét országon sem találni e festménynek mását. Aki egyszer látta, el nem felejtí az halálos holtáig.

De hát minek szaporítsam a szót. Jobb bizony bele fogni a történetbe. A kastély, a miről szólani szeretnék Nagy-Bitsén van Trencsén megyében. A Vág vize épen egy nagyot kanyarodik mellette és sodra néha oly sebesen viszi a fenyőkből összetákoit tutajokat, hogy a szegény tótok alig győznek sűrögni-forogni rajta, hogy valamiképen a part-hoz ne ütődjenek. A kastély várszerű idomtalan épület; tornya messze ellátszik. Ez a vár valamikor régen Thurzó családé volt, aki annyi sok jeles férfit adott a hazának és a protestáns egyháznak. Itt lakott Thurzó György is, híres feleségével Czobor Erzsébettel, itt volt fogva Báthory Erzsébet, Csejtevár szörnyetege, itt ültek törvényt Felekessy Mihály híres rabló lovag fölött Híres, szép napokat látott akkor ez a kastély. Gyakori vendégség, vadászat verte föl a tájék csendjét. A kertben a kis Thurzó-leánykák játszadoztak. A faluban a templom mellett lakott tisztelendő tudós Lányi Illés prédikátor uram, a kit superintendenssé is megválasztottak. Latin iskola is volt Bitsén, a várur egyetlen fia is ott tanult s onnan indult ki a wittenbergi akadémiára. Egy szóval eleven volt itt az élet télen-nyáron. A vár kapuja békés időben mindig nyitva állt s tornyán örök lesték, közeledik-e utas a vágmenti országúton. Jaj volt annak, a ki a nagy úr házáat el merte kerülni! Thurzó György élete fogytaig sem bocsátott meg neki az ilyen atyafi barátkerülő cselekedetért.

Thurzó György kilenc esztendeig palatinuskodott az országban. Nagy úri méltóság volt a nádorság, mindig a nemzet legderekabb emberének adták. Az az ebéd azonban, a minek történetét most elbeszéltem, nem Thurzó asztalánál folyt le. A szegény, becsületes palatinus akkor már jó tizenkét esztendeje nyugodott az árvai vár kápolnája alatt. Hozzá költözött hí társa, annyi örömeinek, bajának osztályosa, Czobor Erzsébet is. Oda tért pihenni rövid, fényes pályafutás után egyetlen fia Imre is,

aki után özvegy és egy árva gyermek maradt. Bitsére más nemzetség ült be, egészen új még, de hatalmas, előre törő nép. Már a nádorságot is megszerezte, gróffá tették, az arany gyapjút is a nyakába akasztotta a király, a mivel csak leghívebb embereit szokta jutalmazni. Eszterházy Miklós volt a neve, híres név, nagy család származott belőle. Kemény, erőszakos híre maradt fenn. A nagy Thurzó örökséget úgy kaparította kézre, hogy elvette a korán elhunyt Thurzó Imre özvegyét, Nyári Krisztinát s a lakodalom után kijárta a királynál, hogy neki adták az uradalmakat is. Dűsgazdag ember volt már akkortáiban, de soha sem elégedett meg azzal, a mije volt, hanem mindig többre éhezett. Isten neki! ha már soha jól nem lakott, hát csak hadd kuporgatott volna tovább, csak jobbágyainak a lelkét ne bántotta volna. Ő maga még süldő legény korában pápistává lett egy rokona, Kubinyi László házában. Hasztalan próbálták jobb útra téríteni szülei, nagybátyja a híres Illésházy István, ő megmaradt pápistának. Igazhitűségét azzal akarta kimutatni, hogy kegyetlenül üldözte előbbi hitsorsosait. Mind a két feleségét áttérítette, azután jobbágyaira tört. Jesuitákat küldött nyakukra, a kik a feszülettel, ostyával házról-házra jártak, nyomukban az urasági hajdú s kit ígéretéssel, kit ijesztéssel magukhoz csábítottak. A prédikátor nem kapta meg többé az uradalomtól járandóságát. Nagy kegyelemképen megtúrték egy kis dűledező zsellérházban, de a templomát iskoláját elvették. Egy darabig úgy, a hogy elélt híveinek adományaiból, de lassan-lassan megfogyatkozott, elszéledt a nyáj s nem volt kinek hirdetni az Úr igéjét többé. A nyájtanalán prédikátor azután könyveivel és szent edényeivel tovább költözött, a hol még nem jelent meg a csábító Sátán, a hívek lelkének örök ellensége.

Végre Bitsét is meglepte a jézsuita vész. Mihelyt az első ott termett a várban, az evangélikus prédikátor előre megérezte, hogy nagy harc lesz közöttük. Az ő fegyverök erőszak, csábítgatás, ígéretés — a prédikátoré csak a seregek Urának, Istenének neve. Akkor már Lányi Illés sem élt, de nála nem kisebb ember ült a bitsei parochián: Hodik vagy Hodikius Sámuel Tudós, lelkes, bátor prédikátor, gondos pásztor, a ki, ha kellett, szembe szállt a világ hatalmasaival, de máskülönbön került minden összeütközést, hogy a földesúr, vagy valami ütött-kopott páter bele ne akadhasson. Esterházy azonban itt óvatosabb volt, a nyílt harcot örömet kerülte volna. Félig-meddig abban reménykedett, hogy talán Hodik prédikátor katolikussá lesz, ha egy jó plébániáért nem, hát egy zsiros kanonokságért vagy apátságért. A nyáj meg majd szépen átbálgat a pásztor után. Jesuitáival szépen kifőzte a tervet. Karácsony harmadik ünnepére, szent János evangélista napjára meghívja ebédre a prédikátort, asztalnál vallási vitát kezdenek vele, sarokba szorítják s addig el nem eresztik, míg «egy akol egy pásztor» nem

lesz velök. A nagyúr el is küldte egy udvari emberét a prédikátorért, hogy a nagy ünnepen ne vetné meg asztalát s jönné el hozzá ebédre.

A prédikátor nem hátrált meg. Tudta, hogy nagy próba vár reá. A csábítgatástól nem tartott, hiszen a ki a szegény kenyérrel beéri, azt hasztalan kecsegtetik akár kalácsossal, marcipánnal. Még is megszállta valami szomorú sejtelem. Hátha a nádor csak ürügyöt keres a belékötésre s az ebéd után a nagyúr menten vándorbotot ad a kezébe, talán, börtönbe záratja. Ágrúl szakadt szegénynyel a hatalmas ember azt tesz, a mit akar. Elbúcsúzott feleségétől, gyermekeitől s Isten nevében elindult a vár felé. Nagyon szívesen fogadták, kivált a vár asszonya. Esterházy maga is nyájasságot mutatott, az asztal körül lézengő jesuiták pedig majd elolvadtak a nagy barátságtól. Hodik lassan-lassan fölmelegedett, beszédbe eredt velök, de nagyon vigyázott minden szavára. Egyszerre csak a nádor hozzá fordult s rá mutatott az asztalon lévő szent János áldására.

— Nem mondandá meg prédikátor Uram ivott-e már szentelt bort?

— Már kezdődik! gondolta Hodik, de serény volt a választételben.

— Az Úr Isten minden általa teremtett tárgyat, így a szőlőt is megáldotta. Pál szerint Istennek minden teremtménye jó és szent, mert megszenteli az ő ígéje és az imádság.

Az asztalnál ülő Hajnal Mátyás, tanult és eszes jezsuita rá hagyta

Mind igaz ez prédikátor uram, de arról csak tud kegyelmed, hogy rég időtől szokás a ker. egyházban szent Jánoshoz a borszentelés, mint húsvétkor a tűz, tojás, hús megszentelése.

Tudni tudom, felelt a prédikátor, de az is szent igaz ám, hogy inkább a szentelők húznak belőle hasznot, mint azok a kik a bort, húst szentelni vizsik.

Esterházy látva, hogy itt nem boldogul, más tárgyra tért át. Előhozta a szent Péter utódait, a Szent írás magyarázását, az Antikrisztust. Hodik mindig megfelelt. Végre a szentek tiszteletére került a sor. Hajnal páter erősködött, hogy a szentek tiszteletét a régi szent atyát sorban javallják, így például szent Demjén is.

— Mit nekem az a sok szentagya, az a sohonnai Szent-Demjén! Péterre vagy Pálra vagy az Írásra hivatkozzatok! Előtte meghajlok, de a ti Demjéntekre nem adok semmit.

Ezt már a nádor nem hagyhatta szó nélkül. Haragosan felfortyant.

Ilyenek vagytok ti kevély lutheránusok, a szent atyákat lenézitek s a magatok egyfűgyű kitalálását szentírásnak tartjátok.

— Nem tartjuk annak, válaszolt lecsendesülve Hodik, — hanem az apostolokat és evangyelistákat többre becsüljük az összes szenteknél.

Ez után a palatinus is lecsillapodott, megbékült s búcsúzás előtt még egy pohár borral megkínálta Hodikot.

— Egyet mondok prédikátor Uram, kettő lesz belőle. Becsülöm én kegyelmednek a nagy tudományát, de mit vesztegeti azt a pusztuló eretnekségre. Lépjen kegyelmed át hozzánk! Legyünk egy akol, egy pásztor!

A prédikátor e felszólításra fölegyenesedett s nyugodtan, bátran határozottan felelt.

— Köszönöm, Kegyelmes Uram, jóakarátját, de pásztor el nem árulhatja nyáját. Élek vagy halok, de én az én Uram Krisztusomé maradok!

* * *

A harc nem maradt el, a térités megkezdődött. Jesuiták szállták meg Bitsét és környékét. A vakbuzgóságnak segítségére sietett a hatalom és erőszak. Rövid 12 év múlva Hodiknak távoznia kellett Bitséről. Az evangélikus hívekből, azon a vidéken hírmondó sem maradt. De bár itt kioltották az evangélium világosságát, — végkép el nem fojthatták. Erre gyenge földi kéz. Ég és föld elmúlhatik, Isten ígéje örökké megmarad.

KRÓNIKÁS.

Egy újkori apostol háza.

Az 1692-ik esztendőnek első napjaiban nagy sürgés-forgás volt a németországi Halle város tőszomszédságában, a kis Glaucha községben. Újonnan kinevezett lelkipásztora érkezett, őt várták lakói. Mind szegény nép volt ez, szegény nem csak az anyagiakban, hanem a lelkiekben is. Előbbi papjuk nem volt lelkiismeretes pásztor a rája bízott nyájának, nem igen törődött vele, nem gondozta s így juhái elszéledtek, hitükben meggyengültek, erkölcsi meglazultak, eldurvultak és az emberek kezdtek inkább járni e világnak, mint Istennek útjain. Nem várt tehát valami rózsás helyzet az új lelkészre, Francke Hermann Ágostra. Szerető szíve megesezt a nép nagy nyomorúságán, mihez fogjon előbb, hol kezdje a munkát, hogy ezen a szegény népen, szegénységén, erkölcsi hanyatlásán segítsen. A híveivel való folytonos érintkezés, a szegények és ügyefogyottak támogatása, a betegek vigasztalása csakhamar összebáratkozttatta a pásztor és a nyáját. A gyülekezet megszerette lelkészét, becsülte s egész bizalommal fordult feléje. Francke korán átlátta, hogy itt «előbbre való a testi a lelkieknél.» előbb híveinek szegénységét kell orvosolnia s csak aztán láthat a lelkek megmentéséhez. A tervvel hamar tisztában volt s hozzá is fogott a megvalósításához.

Glanchában ez időtájt az volt a szokás, hogy a község legszegényebbje a hétnek valamelyik napján házról-házra járva gyűjtötte a könyöradományokat. Persze papjuk házát sem kerülték el. Hogy kerülték volna, hiszen ott voltak a legszívesebben látott vendégek. Nem nyújtotta ki nekik ajtón az alamizsnát hidegen, tán még kemény dorgálással megtoldva, mint egyebek szokták, hanem nyájas szóval házába hívta őket. Hogy betértek, az öregjét jobbra, a fiatalját balra állította, elővette a bibliát, a kátét, magyarázta nekik, imádkozott velük s míg emezeket oktatta, amazok is okútlak. Így szoktatta rá őket, hogy a testökkel együtt a lelket is táplálják s ne feledkezzenek meg arról, a ki a szegényeknek gondját viseli. Szíves örömet jöttek hozzá mindig, hisz szeretet várta, fogadta őket. Francket azonban nagyon elszomorította a gyermekek nagy tudatlansága. Egy ideig csak győzte pénzzel őket, hadd járjanak iskolába, de kisült hogy másra fordították. Diákjaival, (mert Francke tanár is volt a hallei főiskolán), a lekipásztorságra készülő ifjakkal perselyt hordott körül hetenként a községben, de vajmi kevés gyűlt így össze s a hívek adakozó kedve hamar lelohadt. Ekkor dolgozó szobájának falára függesztette a perselyt, melléje pedig e két bibliai mondás: *«A kinek pedig vagyon e világi gazdagsága s látja az ő atyjafiát valami nélkül szűkölködni s bezárja az ő szívét az előtt, mi módon marad meg Istennek szerelme abban.»* (1. János 317.) és *«kiki, a mint elgondolta, úgy cselekedjen; nem szomorúságból vagy kényszerítésből, mert a jókedvű adakozót szereti az Isten.»* (2. Kor. 9, 7.) Egy szép napon örömtől ragyogó arccal lépett felesége, Magda asszony elé. *«Négy tallér és 16 garas volt ma a perselyemben — így szólt hozzá — ebből a szegények számára iskolát építék.»* Magda asszony tréfának vette a dolgot, de Francke bizony komolyan beszélt. S a szegények számára az iskola meg is lett. Hogyan? Ebből a kis összegből? Igenis abból, meg a többiből, a mi még begyűlt. Mert gyűlt még több is; nem hiába tudott Francke oly igazán és kitartóan imádkozni. A megingathatatlan hit kiáltott fel ajkával az égbe: *«Uram Istenem, vedd Te kezedbe ügyemet, segíts meg engemet, hogy én is segíthessek ezen a szegény népen!»* S Isten segített is. Rövid pár hét alatt együtt volt olyan összeg, hogy annak kamataiból egy árva gyermeket el lehetett tartani. Igen ám, de egy árva helyett négyet hoztak neki. Már most melyiket válaszsza?

Megtartotta mind a négyet, meg a többit is, a kiket még hoztak, úgy hogy nem sokára kilencről kellett gondoskodnia. S gondoskodott is, elhelyezte tisztességes családoknál s egy kedvelt diákja oktatta őket. 1695. őszén már vehetett házat is, abba helyezte el árváit, kiknek száma egyre szaporodott, úgy, hogy nem sokára azok 52-en lettek. Iskolájában szegény diákok tanítottak csekély pár garasért, majd ingyen ebédért. Nem telt bele sok idő és Francke iskolája híres lett. Tehetősebb emberek is kezdték hozzá küldeni gyermekeiket, hogy nála nyerjenek oktatást; ezek számára külön iskolát létesített, az úgy nevezett polgáriskolát, a vidéki gazdagabb szülők gyermekei számára pædagogiumot, azoknak az ifjaknak pedig, a kik a felsőbb tanulmányokra készültek, a latin iskolát. Ez a sok intézet persze abban az egy házban nem fért el; egy másikat is kellett vásárolni. De a mint az iskolák és az árvaház is mindinkább bővültek, szaporodtak a gyermekek is. Francke belátta, hogy ha nem akar félúton megállni, külön tágas épületet kell építeni. Telket már választott. Ott terült el Halle és Glaucha vár falai között egy terjedelmes domb. azon tartotta a két város ifjúsága nyári időben multságait. Nem volt rajta más, csak néhány kocsmá. Ez a telek ép akkor eladó volt, a pénze futotta, hát megvette. Akkor már sokan érdeklődtek az iskolája iránt, maga a fejedelem is s egy sereg magas állású úr. Biztatásukra hozzá fogott az építéshez. Volt akárhány kétkedő, ki hitetlenül rázta fejét, hogyan és mikor kerül tető alá ez az óriási épület? a mikor nem tudja, honnan veszi hozzá a szükséges pénzt. Francke hite nem ingott meg; megsegítette az Úr eddig, nem vonja meg tőle kezét a jövőben sem. Hiteben megerősítette a véletlen is. A mint 1698-ban ásni kezdték a fundamentumot, a munkások egy éremre bukkantak, a következő felírással: «Jehova koronázza művedet.» A domb sziklája adta a követ, a fejedelem s mások téglát, hívei a fuvart, segítették munkával, épület emelkedett épület mellett s 1701. húsvét ünnepén készen volt minden. Megsegítette az Úr. Az isteni segítség maradandó emléke s az intézetnek jelszava gyanánt két sást véttetett az egyik talpra, a mint a nap felé törekszenek, alája pedig a prófétának eme mondását: «*A kik az Úrban bíznak, azoknak erejük megújul és szárnyukkal magasságra repülnek, mint a saskeselyűk: futnak és nem fáradnak: járnak és nem lankadnak meg.*» (Jezs. 40. 31.)

Mikor Francke 1726-ban meghalt, az intézet magában foglalt 7 iskolát, fiú és leányárvaházat, a vidéki tanulók számára az otthonokat, tanítóképző intézetet, a keletindiai hittérítő intézetet, szegények és diákok százsámra nyertek benne ellátást. Volt könyvnyomdája, könyvkereskedése bibliaterjesztő intézete, gyógyszertára, melyek nagy hasznot hajtottak; volt majra, gazdasága.

Azóta két évszázad telt el, nagy változások történtek, Francke háza azonban fenáll ma is, sőt az idő folytán minden részében tetemesen megbővülve jobban virágozik, mint valaha s áldásaiban sok ezer gyermeket részesít. Az egyes intézetek közül egyik-másik rövidebb vagy hosszabb időre szünetelt, de feléledt újra s ma midőn a porosz állam vette át az intézet kezelését és vezetését, úgy az oktatásnak, mint jótekonyságnak terén ez az intézet utólérhetlen magasan áll.

Meg van mind a 7 iskolája, kettős árvaháza, az egyes iskolák tanulóinak otthonai, tanítónőképző-intézete, áldásosan működik a bibliaterjesztő, a keletindiai hittérítői intézet, a Callenberg-intézet a mohamedánok és zsidók megtérítésére, az amerikai protestansok segélyezésére tett alapítvány, meg van a major, a gazdaság, a gyógyszertár, nyomdája és könyvkereskedése.

Halle városának egyik legszebb részét foglalják el, az intézet épületei. Már külsejük megragadja az idegen figyelmét. Magas kőfalon belül kettős sorban húzódnak a régi magas épületek, zárt, befejezett egészlet alkotva. Naponként ezrivel tódul be kapuján a tanulni vágyó ifjúság s sok száz elhagyott árva gyermek talál benne ellátást és nevelést.

Idegen ember, ki talán mást nem tud Franckeről, mint hogy ő alapította a róla elnevezett intézetet, bizonyára azt gondolná: Ez ugyan csak gazdag ember lehetett. S tényleg gazdag ember is volt Francke, nagyon gazdag, de nem aranyban vagy ezüstben, mert ennek nagy szeme volt nála. Becsesebb, maradandóbb volt az ő kincse. «Idegen a mit itt látsz, szeretet és hit emelte,» ezt olvashatni az intézet kapuján. Igen, szeretet és hit volt az ő gazdagsága. Az a gazdag szeretet, melynek fájt embertársának nyomora s az a kimenthetetlen, megingathatatlan hit, a mely soha kétségbe esni, ellankadni nem engedte. 4 tallér s 16 garas volt az a tőke, melylyel kereskedni kezdett

s egy milliókat érő intézet épült belőle. És hány milliót költött 2 évszázadon keresztül a szegények támogatására, az árvák felnevelésére! Azt az áldást pedig, mely ebből az intézetből aradt, ki tudná, ki merné kifejezni számokban. Az ember kénytelen megalázni szívét az isteni kegyelem ama bősége láttára, mely eme férfiuban és az ő munkájában megnyilatkozott. De ne higgye senki, hogy a folytonos építkezések, földvásárlások, a növendékek tömegének ellátására, szóval az egész intézetnek létesítésére, bővítésére és fentartására szükséges pénz könnyen halomszámra gyűlt össze. «A jó Isten — mondja maga Francke — mindig csak szemenként adta, annyit, a mennyi épen szükséges volt, hogy az imádkozást soha abba ne hagyjam.»

Ez az erős vallásosság volt ereje, mely ily nagy dolgokra segítette. Szerencsés keze is volt, minden sikerült neki, a mihez hozzáfogott.

Arra az emlékre, melyet hálás tisztelői állítottak neki az intézet kertjében, e szavakat vették: «Jót tett s nem fáradott el benne» és «Arat szünetlen.» Találójában nem adózhattak nagyságának.

A nagy férfi életének rajzolását ott kezdtük, a mikor Glanchába ért. Hadd mondjam el néhány szóval élete megelőző szakának is történetét. 1663-ban született Lübeck városában, a hol atyja ügyvéd volt. Több iskolán tanult s már 14 éves korában főiskolai tanulmányokhoz fogott. A theologiai pályát választotta, de különösen vonzották a görög és a keleti nyelvek, a melyeknek tanára is lett. Először a lipcsei egyetemen tanárkodott, a hol a Szent írást is magyarázta. Maga mondja, hogy ebben az időben inkább az emberek tetszését kereste mint Istenét s az volt főtörekvése, hogy híres emberré legyen. Kétségek gyötörték, míg egyszer az ő szívébe is bevilágított az égi fény, gondolkodását egészen megváltoztatta, kegyes hívő lett belőle. Így tanított is: élő keresztyénséget hirdetett, mely nem a betűhöz ragaszkodik, a mi megöl, hanem a szellemet hangoztatta, a szív kegyes érzelmeit ápolta.

Tanításaért sokan megtámadták: Lipschét el kellett hagynia. Erfurtba ment lelkésznek, de ellenfelei itt sem hagyták békében. Lelkesedéssel fogadták s másfél év múltán titokban kellett a városból távoznia. Nem értették meg nemes akaratát, szeretetét. Így került azután a kis Glaucha községbe, a hol új, dicsőbb, áldásosabb pálya nyílt előtte.

Jelszava volt: «Egy csepetnyi élő hit többet ér, mint egy mázsa

tudás és egy csepp szeretet nemesebb, mint minden titkok tudásának tengere. » Istenbe vetett bizodalma nem szégyenült meg; az Úr nagy dolgot cselekedett alázatos szolgájával.

RÁSKAI PÁL.

Krisztus és a bűnös ember.

Semmi nincs egy mással oly erősen összekötve, hogy egymástól ismét el nem válhatna. A férfiú és az asszony egy test; de a házasságbeli elválasztás egyiket a másiktól mégis elszakasztja. A test és a lélek egy ember, de a halál felbontja szövetségöket. A mit a szeretet összeköt, sokszor csak egy kis gyanu is feloldja. Csak két dolog van, a mi egymástól soha el nem válhatik: Krisztus és a szegény bűnös ember. A hív orvos mindaddig el nem hagyja betegét, míg látja, hogy segíthet rajta. Ő tiszta és véghetetlen szeretet. A mikor vétkezem, akkor eltávozom a Krisztustól, haragomban az ő szelídségétől, kevélységemben az ő alázatosságától. Ő mégis minduntalan utánam siet. Akarod-e tudni, miért? A bűnös a Krisztusnak árnyéka. Elválaszthatod-e az árnyékot a testtől? Az árnyék fut a test előtt, a test pedig az árnyékot kergeti. Én a Krisztust nem ismerem, sem az ő orvoslását, azért szaladok előle. Jézus pedig jól ismer engem s jól ismeri az én szükségemet, azért követ nyomról-nyomra. Én a poklot keresem, s a mennyország jön utánam. Én örülök s Jézus sír. Ha választanom kell, inkább Jézus örüljön és én sírjak, mert úgy az én sírásom örömmre fordul, hogy nem Jézus sírjon és én örüljek, mivel úgy az öröm után bizonyosan sírnom kell. Hiszen nem vagyok én jobb Jézusomnál. Ha én sírok, ő örül; ha én örülök, ő sír. Ezért inkább sírok én, hogy nem örülök. Ha az én Jézusom sír, eltörölöm az ő könnyhullatását az én törődelmes bánatommal. Ha az én bűntételem elmúlik, az ő sírása is megszűnik. Ha én bűneimet siratom, eltörli az én könnyhullatásimat az ő édes vigasztalásával. Vajha az én szemeim könnyhullatásnak kútfejei volnának! mely igen akarnám, hogy a Krisztus engem megvigasztaljon; Én könnyeimet hullatom bűneim miatt, de Jézus ártatlan drága

vérét hullatta érettem. A Jézus vére drágább nékem, hogy nem az egész világ. Örömet siratom az én bűneimet, mert könnyhullatásimért Jézus az én örök vigasztalásom. Ő imádkozik értem s ő megtanít engemet imádkozni. Ha sírni tudsz és szemedből könny hull, imádkozni is tud a te szíved: Oh én Istenem! Oh édes Jézusom! Légy irgalmas, légy kegyelmes! Soha Soha nincs közelebb hozzám a Krisztus, mint a mikor az én bűneimen sírok. A bor megvidámítja a te szívedet, ha ellankadt; az én könnyhullatásom is megörvendezteti Jézus lelkét, a midőn bűneim miatt szomorú. Panaszkodol Isten híve, hogy elvesztetted a Krisztust. Ne keresd egyebütt, hanem a te töredelmes szomorú szívedben és bizonyosan megtalálod.

Sz. F. I.

Óh térj be hozzám Jézusom!

*Kirárom előtted szívem,
Óh jöjj, légy vendégem nekem,
Üdv és élet forrása vagy,
Erőt, békességet Te adj,
A gond és bánat porba von.
Óh térj be hozzám Jézusom!*

*Jövel, lelkem epedve vár,
Kegyelmes mennyei Király!
Ragyogtasd áldott szellemed
& bujdosás völgye felett,
Hogy járjak a te úfalon...
Óh térj be hozzám Jézusom!*

*Jövel, oszlasd el a homályt,
Mely tévelygő eszmémre szállt,
Világoljon szövéfneked,*

*Áta harcokban elcsüggedek,
 Áta bünferhes keresztje nyom,
 Óh térj be hozzám Jézusom!*

*Jövel, hív őrizöm, jövel,
 Szerelmeddel maradj közel,
 Áta elfedett a borulat.
 Örök hazámba nyiss útat,
 Átol szent neved magasztalom,
 Óh térj be hozzám Jézusom!*

Kovács Sándor.

Az év utolsó estvéljén.*

Zsolt. 90, 1—2. Uram te nekünk hajlékunk voltál minden időben, minekelőtte a hegyek lennének, formáltatnék a föld és e világ, öröktől fogva mindörökké Te vagy az erős Isten.

Örökkévaló Isten, kit nem érhet változás vagy változásnak árnyéka. Az ég és a föld elmúlnak, mint a ruha megavúlnak, de Te ugyanaz maradsz, és a te esztendeid soha el nem fogynak. Az emberek is porba térnek a te szavadra. Elragadod őket mint egy árvízzel, olyanok mint az álom reggel, mint a fű, mely hirtelen megszárad, mely reggel virágozik, estvére elváltozik, kivágattatik és megszárad. E múltófélben lévő esztendő is hirdeti minékünk, hogy minden mi napjaink elmúlnak a te haragod miatt és megemésztyük ami esztendeinket, mint a beszédet.

Ime Uram az én életemből ismét elmúlt egy év s többé vissza nem tér. Pirúlva vallom meg előtted, hogy úgy töltöttem el, mint a béres eltölti az ő napjait. Terméketlen fügefá válek a te szőlődben, méltó, hogy kivágattassam, de te végetlen irgalmú Atyám utánam, gyümölcseimre még ez esztendőben is várakoztál, anyaszentegyházadban

* Mutatvány az «Imádságos Könyv»-ből.

megmarasztottál, háznak javaival fogatkozás nélkül tápláltál. Minden reggel megújult rajtam irgalmasságod, noha én minden szempillantásban megújítottam ellened való gonoszságomat. Hány este feküdtem le imádság nélkül? hány reggel keltem fel hálaadás nélkül? de Te Uram ebben is könyörülő voltál és ha este bánat ért, reggelre örömmel fordítottad. Mennyiszer szegtem meg hálaadás nélkül kenyeremet? Hányszor öltöztem fel kevélységre az én ruházatomat? s Uram, Te még sem gerjedtél haragra, sőt napról-napra megelégtetted és felruháztál. Mely igen rest voltam a te szolgálatodban! Igédet gyakran megújtam s hallásától még sem fosztottál meg engemet. Ha szomorúsággal próbáltál is igaz Isten, nem hagytál feljebb kísértetnem annál, a mint elszenvedhettem, sőt a szabadulásra is nyomban utat nyitottál. Én Atyám, hogyan sirassam meg hajszálaimnál számosabb vétkeimet? hogyan háláljam meg irgalmadnak, békességes tűrésednek elfogyhatatlan gazdagságát? Ha szememet könyhullatás kútfejévé változtatnám is, nem tudnám eléggé megsíratni fertelmes bűneimet. Ha minden tagjaim nyelvekké változhatnának s mindegyikkel az angyalok nyelvén szólhatnék is, nem tudnám megköszönni számtalan jótéteményedet. Óh ne vesd meg Atyám ajkam gyarló és erőtelen rebegését, ne vesd meg szívemnek hozzád bocsátott áldozatját. Hálákat adok néked áldott Atya Isten, hogy ez esztendőnek folyásában is gondot viseltél rólam, lelkemet, testemet ép ségben megőrizted, munkámat megáldottad, ételemet, italomat, ruházatomat kiszolgáltattad, hazánkat békességben megőrizted. Áldlak szerelmes Jézus, hogy a te anyaszentegyháznak biztos paizsa voltál, evangéliomodat közöttünk prédikáltattad, kies vizek mellé veztetél, vessződdel és botoddal megvígasztaltál. Imádlak áldott szent lélek Isten, kegyelmed drága ajándékaiért; midőn erőtelen voltam, felsegítettél, keserűségemben megvígasztaltál, csüggedésemben felmentél és jobb életre szenteltél. Hálákat adok neked teljes Szentháromság, hogy kegyelmesen megtartottad életemet s az esztendő kimúltával a szomorú halálnak martalékul nem adtál. Te tudod ülésemet és felkelésemet, távol látod minden gondolatomat; bűneimet töröld el és kegyelmezz meg nékem. A mi jót cselekedtem, a te szent Lelked művelte bennem, mindazáltal vedd kegyesen tőlem és bíj arra engemet, hogy napról-napra közelebb jussak hozzád, szentebb és töké-

letesebb lehessenek. Add belém szent Lelkedet, hogy akaratodnak ellenkezés nélkül engedjek, s teremtsen újjá, bűntől tisztává, te szent tetszésedben gyönyörködővé. A te nevedben kezdtem meg ez esztendő, a te nevedben folytattam, a te nevedben rekesztem is be. Levetem testi ruháimat, add, hogy velök együtt az ó embert is levetkőzzem; a fölvirradó új esztendővel öltöztess fel az új emberbe és ne hagyj többé levetkezni. Juttasd eszembe földi életemnek végét kezdet és vég nélkül való Isten, hogy a midőn futásomat elvégezem, szentül végezhessenem el, az örök életet pedig boldogul kezdhessem nálad, veled az angyalok seregében. Ámen.

Ki átölelted a világot,
Végetlen Szeretet,
Óh Isten, mind örökre áldott,
Ki hosszú földi vándorútján
Te beléd rejtezt!

Megáldod, ki felsóhajt hozzád,
Lelked javaival,
Nem rejtet el szemétől orcád,
Sőt irgalommal fedez szárnyad,
Ha tombol a vihar.

Ha, mint a hajnal, messze szállnék,
Túl messze tengeren,
Követnél híven, mint az árnyék,
Jóvoltoddal ködben, sugárban
Együtt jönnél velem!

Ha az erdő csendjét keresném,
Nyugtadni lelkemet,
A zöld fűvön, a fák levelén,
Törölhetetlen fénybetűkkel
Látnám dicső neved!

A koporsó sem rejt el tőled,
Jelen vagy mindenütt,

Kezed vezérli én időmet
 S fellegtől terhes éjszakámra
 Te küldöd a derút!

Óh gyújts szívemben égi lángot,
 Hatalmas Istenem,
 Ha lelki békéért sóvárgok,
 Égő vágyam elszenderüljön
 Enyhadó kebleden!

Az egyházi élet köréből.

Olvasóinkhoz. Olvasóinknak a közeledő szent ünnepek alkalmával boldog ünnepeket és boldog új esztendőt kívánunk. A kegyelem Istene terjeszsze gondviselésének szárnyait népe fölé s adjon sok örömet, megelégedést és igaz boldogságot!

A „**Jó Pásztor**“ jelen számát a kiadóhivatal ismét több ezer példányban küldözi széjjel, hogy prot. híveink a szent ünnepek alatt elolvashassák és megismerhessék. Kérjük az igen tisztelt lelkész és tanár urakat, hogy lapunkat, a mely igazi keresztyén célokat szolgál terjeszteni s híveiknek ajánlani szíveskedjenek. A szerkesztő is, a munkatársak sora is, a kiadó is, haszonra nem számítva, önzetlenül fogott a vállalatba, pusztán azért, hogy Isten igéje e kis lapocska által is prédikáltassék a szegényeknek. Bizalommal fordulunk tehát szeretett hitrokonainkhoz, támogassanak nehéz munkánkban. A lap árát a lehető legolcsóbbra szabtuk. Egy évre két koronáért, félévre egy korona húsz fillérért a szegény napszámos is megszerezheti. A lap ára a kiadóhivatalhoz (Balassa-Gyarmat), vagy a szerkesztőhöz (Pozsony, theol. akadémia) küldhető. Mutatványszámokat a kiadóhivatal kívánatra készségesen küld és gyűjtőknek hét előfizető után egy példány ingyen jár. Olvasóinkat is kérjük, legyen

szíves kiki legalább egy előfizetőt szerezni a Jó Pásztor számára. Az előfizetők számának gyarapodása a lap tartalmának gazdagodásával s terjedelmének megnövekedésével jár.

Protestáns esték. Az egyetemes evang. theol. akadémia tanári kara (Pozsony) az idei adventben már hatodik sorozatát kezdte meg felolvasásainak, a mik Protestáns Esték néven Pozsonyban nagy népszerűséget szereztek. E felolvasásokat tömegesen látogatják más hitfelekezetűek is. Többnyire vallásos, bibliai tárgyakról szólnak, néha azonban az egyházi élet s a prot. egyház gazdag történelme is szolgáltat tárgyat. Minden felolvasás előtt és után a theologusok kara ad elő egyházi énekeket. Az idei felolvasók néh. Pukánszky Béla (a kinek munkáját lapunk szerkesztője olvasta fel), Hamvas József, Raffay Sándor és Balogh Elemér. Óhajtjuk, hogy e jó szokás más gyülekezeteinkben is meggyökerezzen. A lelket is szükség táplálni, nem csupán a testet!

Vallásos est Bükön. A gyülekezet meghívására a soproni theologiai és tanítóképző intézet advent előestéjén vallásos estélyt rendezett Bükön. Imádkozott és megnyitó beszédet mondott *Farkas* Elemér, helybeli lelkész. Felolvasást tartott «Az advent tündöklő hajnali csillaga» czímen *Poszvék* Sándor theol. igazgató. Horváth Béla és Vértesi Zoltán theologusok szavaltak. Raffay Károly tanítónövendék pedig két orgona-darabbal lépett fel. Közben az egyesített theol. és képezdei énekkar a *Kapi* Gyula igazgató által betanított énekszámokat művészi szabotossággal adta elő. A büki egyházi énekkar is *Hajós* tanító úr vezetése alatt igen szép sikerrel énekelt egy chörált. A másnapi isteni tiszteleten *Payr* Sándor theol. tanár predikált és úrvacsorát osztott. Délután pedig gyermek-isteni tisztelet volt igen szép liturgiával. A templom mind két napon zúfolásig megtelt, az offertorium igen szép eredménnyel járt, melynek fele a zenepártoló-egyesületé. Az ünnepély minden pontjában igen jól sikerült. A közeli falukból is sereglettek össze hallgatók, kik közt róm. katolikusok is szép számmal voltak. Hiszszük hogy e kirándulásnak maradandó nyoma lesz, a gyülekezet hitéletében. Valamint a tanárok és tanuló ifjúság is egy mintaszerűen vezetett, hitbuzgó gyülekezetnek (Gyurátz püspök szülő faluja) kedves emlékével tértek vissza. A gyülekezet élén a 82 éves, ifjú lelkű *Guoth* felügyelő

úrral, példás magyar vendégszeretettel fogadta az Urnak vándor apostolait. Elkíserte a társaságot Sopronból *Berzsenyi* Gyula, volt büki felügyelő úr is. S ott láttuk a helybeli és vidéki intelligentiának sok kiváló tagját.

Ihász Lajos beigtatása. A dunántúli evang. egyházkerület nov. 29-én Pápán tartott közgyűlésén igttatta be új felügyelőjét, Ihász Lajost. A ritka szép ünnepre összesereglett a kerület színe java, jelen volt Prónay Dezső báró, egyet. felügyelőnk is, a ki 1882-ig dunántúli kerületi felügyelő volt, dr. Baltik Frigyes, Zelenka Pál püspökök, Laszkáry Gyula, dunáninneri ker. felügyelő, Antal Gábor ev. ref. püspök, több országgyűlési képviselő. Az új felügyelő beköszöntő beszéde bizonytságot tett arról, hogy a Berzsenyiek, Káldyak, Radók székébe ismét lelkes, áldozatra kész, egyházát szerető ember ült. Ihász Lajos évi kétezzer koronát ajánlott fel felügyelősége idejére az egyházkerületnek. Gyurácz Ferenc püspök után Prónay Dezső báró, Laszkáry Gyula, dr. Baltik Frigyes, Antal Gábor, Kund Samu esperes, Poszvék Sándor, a soproni főiskola igazgatója s a közigazgatási hatóság, valamint a róm. kath. hitközség küldöttei üdvözölték az új felügyelőt. A jó Isten adja, hogy Ihásznak munkája, nemes áldozatkészsége gazdag gyümölcsöt teremjen egyházunk javára. Örömmel üdvözöljük őt Lion órállói között s tiszta szívből kívánjuk, hogy az Urnak igáját gyönyörűségnek és terhet könnyűnek találja!

Gyászseset. Dr. Szontágh Miklós, a tátra-aljai egyházmegye felügyelője meghalt e hó 5-én Tátra-Füreden. A boldogult a nagyhrú Szontágh nemzetségből származott s buzgó egyházi munkás volt. Zelenka Pál püspökünk temette. Az elköltözött hiv munkás emléke legyen áldott!

A theol. akadémia ó-szövetségi tanszékére az elhunyt Pukánszky Béla utódjául az intézet igazgató-bizottsága Hornyánszky Ala-

dár, ó-budai hitoktatót, az akadémia egykori jeles növendékét hívta kiegészítő tanárnak. Hornyánszky az akadémiai tanulmányok végzése után több évet töltött külsőországi egyetemeken. Örömmel s szívből fakadt Isten hozottal üdvözljük őt ez új munkamezőn s kívánjuk, hogy a minden áldásnak atyja tegye áldottá és gyümölcsözővé munkáját!

Az evang. Theológusok Otthonára 1899. július hó 1-től december 10-ig a következő adományok folytak be: a) alapítványok: Kéler Napoleon, Budapest (kiegészítésül 100 frt, Csemez Miklós alapítványa Kajal 5182 frt 07 kr, Bács-szerémi ev. egyházmegye 50 frt, Dobrovits Mátvás dr. Pozsony, (kiegészítésül) 25 frt, Kéler Zoltán dr Budapest (kiegészítésül) 25 frt 50 kr, Breznóbányai egyház 50 frt, (1899. évi részlet.) Zólyomi egyház 20 frt, (1899. évi részlet.) Egyet Gyámintézet 100 frt. — b) Évi járulékok: 1899-re Kokovai egyház 3 frt, Banczik Sámuel, Kokova 3 frt, Limbachi egyház 10 frt, Ozdini egyház 2 frt, Németlipcsei egyház 2 frt. Engisch Frigyes, Szeghegy. 10 frt, Ströstner Károly, Pozsony, 2 frt, Bäumlér J. A., Pozsony 2 frt, Misérdi egyház 5 frt, Schleiffér Károly, Misér 5 frt, Dobrónyai egyház 2 frt, felsőmicsinyei egyház 2 frt, zólyom-lipcsei egyház 2 frt, dunáninneri kerület 220 frt, körmöczbányai egyház 10 frt, székesfehérvári egyház 10 frt, Kalenda János 5 frt, Gálosi egyház 16 frt 80 kr., hegyeshalmi egyház 10 frt 50 kr., levéli egyház 10 frt 50 kr., miklósfalvi egyház 12 frt 50 kr., járfalvi egyház 6 frt 50 kr., rajkai egyház 10 frt, zurányi egyház 10 frt 50 kr, nagyszombati egyház 10 frt.

c) Kegyes adományok. Jelentésért: Bancsó Antal Sopron 50 kr., Kéler Elemér Budapest 50 kr., Bogsch János Pozsony 50 kr., Fröhvirth Samu Pozsony 50 kr., Hász Lajos Hathalom 1 frt, Nádossy Kálmán Görögál 50 kr., Groó Vilmos Budapest 50 kr., Németh Pál Vésé 50 kr., Haviár Gyula Szarvas 50 kr., Névtelen Szarvas 50 kr., N. N. Szarvas 50 kr. X. Y. 50 kr. — Koináromi ev. egyház gyűjtése: Kirchner Mihály 1 frt, Jánossy Mariska 1 frt, Pázmándy Károlyné 2 frt, Vaskó István 50 kr., Dr. Nagy Vilmos 2 frt, Koczor Gyula 1 frt, Újlaki Neisziedler Károly Pozsony 5 frt, Pernye András Pozsony 1 frt. Kachelmann Farkas Selmechánya 1 frt, Krausz V. G. Selmechánya 1 frt, Szabó Kálmán Palojta 1 frt, Frecska Lajos Palojta 1 frt, Stúr Pál Fesérkút 1 frt, Holuby Adolf Csánk 1 frt, Krupee István Udvarnok 50 kr, Szabó János

Bakony-Szt.-lászló 1 frt, Békés Mihály Gyórsziget 3 frt, Lékács Samu Budapest 1 frt, Pávay Vajna Gábor Pozsony 3 frt, Friebeisz Alajos Bokod 50 kr., Maller József Ete 1 frt, Maller László Dad 1 frt, Orbán Lajos Kéthely 50 kr., Veisz Soma Veleg 50 kr., Id. Farkas Márton Veleg 50 kr., Bödecs Sándor Veleg 50 kr., Ifj. Kis János Veleg 30 kr., Scholcz Gyula, F.-Boka 50 kr., Kertscher Ede Bazin 50 kr., »Selmeczi ebéd« 1 frt, Koch József Kis-Kéz 4 frt, Putsch Sándor Pinkafő 5 frt, Hevér Vilmos Selmezbánya 50 kr., Hesing Lajos Szend 60 kr., Andreae Ernő 50 kr., Tomassevics 1 frt, Bődön Béla 25 kr., Vanyarci Emil 25 kr., Dianisku Frigyes, Levél 3 frt, Javos József gyűjtése Német-Gurab 5 frt, Strba József Moór 1 frt, Franz Vilmos Ruszt 1 frt, Fehérkomáromi Gyámintézet 3 frt, Chovan Károly Szarvas 5 frt, Mikolay Mihály Szarvas 1 frt, Dr. Neumann Jenő Szarvas 1 frt, Dalotti Ödön Pozsony 1 frt, Dr. Neumann Mór Galánta 5 frt, Stadtrucker János, Ersekújvár 1 frt, Szilárd János Domony 40 kr., Vasskó Endre Budapest 1 frt, Farkas István Veleg 50 kr., Takáts István Veleg 25 kr., Láng Lajos Budapest 5 frt, Özv. Zámosy Kálmánné sz. Káldy Ida Lajtoskál 10 frt, Krompachi Gyámintézet 6 frt 18 kr., Csanád-csongrádi egyházmegye 15 frt, Vadosfalvi egyház 2 frt, Laucsek Jónás Vadorfa 1 frt, Báthy 10 kr., összesen: 6056 frt 70 kr. A kegyes adakozóknak hálás köszönet! A nemes célú intézetet pedig (ismertetését múlt számunk közölte) újólaj melegen ajánljuk a hitrokonok áldozatra kész szeretetébe! Pozsony, 1899. dec. 11. Dr. Masznyik Endre szerk. akad. igazgató Kovács Sándor. a Theol. Otthon felügyelője.

Az „Imádságos Könyv,“ a melyből lapunk jelen száma mutatványt is közöl, karácsonyra okvetlenül megjelenik s a megrendelőknak szétküldetik. Részletesebben tájékoztat a lap *borítékján közölt hirdetés.*

Az esperesi hivatalokat felkérjük, hogy hatáskörükben lapunkat ajánlani szíveskedjenek.

Számítunk arra, hogy a mélyen tisztelt esperes urak nem tagadják meg kérésünket.

*Az evang. theologusok otthona kiadásában
most jelent meg*

a „Protestáns Esték“

II. füzete.

TARTALOM:

<i>A monotheismus a görögök- nél és izraelieknél . . .</i>	<i>Pukánszky Bélától.</i>
<i>A fejedelemasszony udvara</i>	<i>Kovács Sándortól.</i>
<i>A női kéz . . . . .</i>	<i>Hegedüs Sándortól.</i>
<i>Sokrates . . . . .</i>	<i>Stromp Lászlótól.</i>
<i>Versek . . . . .</i>	<i>Szabolcska Mihálytól.</i>
<i>A provencei troubadourok</i>	<i>Albert Józseftől.</i>
<i>Jean Paul a leánynevelésről</i>	<i>Dr. Masznyik Endrétől.</i>
<i>Az evangelium Japánban .</i>	<i>Dröhle Vilmostól.</i>
<i>A munkáskérdés és a soci- alis reformok . . . . .</i>	<i>Schulpe Györgytől.</i>
<i>Költözés más világba . . .</i>	<i>Stromp Lászlótól.</i>
<i>Carlyle Tamás . . . . .</i>	<i>Jónás Jánostól.</i>
<i>A halotthamvasztás keresz- tyén álláspontról . . .</i>	<i>Dr. Masznyik Endrétől.</i>

*A vaskos 20 nyomtatott íves mű ára 1 frt, díszes an-
golvászon kötésben 1 frt 50 kr.*

*A megrendelések a Balassa-Gyarmati Könyv-
nyomda Részvénytársasághoz vagy Kovács Sán-
dor theol. tanár úrhoz Pozsonyba intézendők.*

Karácsonykor jelenik meg

KOVÁCS SÁNDOR

IMAKÖNYVE

az evangyeliom népe számára.

Az egyházi irodalomban egyedül áll tartalmával, díszes kiállításával és olcsóságával.

A protestans egyházi imák gyűjteménye

1900. január 1-éig

a B.-Gyarmati Könyvnyomda Részvénytársaságnál

elővételi áron kapható, hogy a könyvkereskedők hasznát a vallásos közönség élvezhesse.

Csinos keménykötésben . . . . . — frt 50 kr
Díszes angolvászon kötésben, arany metszettel, finom minister papiron, csattal 1 frt 50 kr
Elefántcsont utánzat, vagy díszes bőrkötésben arany metszettel pergament papiron díszes csattal . . . . . 2 frt 50 kr

1900 január elseje után,

ha a mű könyvkereskedők utján szeretnének meg, az árak 40%-al magasabbak lesznek.

Lelkész vagy tanító uraknak egy havi leszámolásra bizományba is ad imádságos könyveket

a B.-Gyarmati Könyvnyomda
Részvénytársaság.